

De Minister van Justitie en Veiligheid
Mevrouw D. Yeşilgöz-Zegerius
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Datum

20 januari 2022

Contactpersoon

J.M.E. Smilde

Onderwerp

Wetsvoorstel strafuitsluitingsgrond voor journalisten en hulpverleners

Geachte mevrouw Yeşilgöz,

Op 29 november 2021 zond u ons ter advisering het concept wetsvoorstel inzake de strafuitsluitingsgrond voor journalisten en hulpverleners die werkzaam zijn in een door een terroristische organisatie gecontroleerd gebied. De Wetenschappelijke Commissie (WeCo) van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak heeft het voorstel bestudeerd en merkt graag het volgende op.

Inleiding

In het wetsvoorstel Strafbaarstelling verblijf in een door een terroristische organisatie gecontroleerd gebied (Kamerstukken 35 125) wordt het strafbaar gesteld om zonder toestemming te verblijven in een bij algemene maatregel van bestuur aangewezen gebied dat wordt gecontroleerd door een terroristische organisatie. Dit voorstel ligt momenteel bij de Eerste Kamer. Bij de behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer kwam de positie van journalisten en hulpverleners ter sprake die in zulke gebieden werkzaam zijn. In aanvulling op de toestemmingsprocedure werd voorgesteld om te voorzien in een wettelijke uitzondering op het strafrechtelijke verbod voor journalisten en humanitaire hulpverleners.

Inhoud wetsvoorstel

Het wetsvoorstel zoals dat nu ter consultatie is aangeboden, omvat de noodzakelijk bevonden aanvulling van het nieuwe artikel 134b Wetboek van strafrecht. De journalisten (en/of “publicisten”) moeten – willen zij in aanmerking komen voor een beroep op de beoogde strafuitsluitingsgrond – aannemelijk maken dat zij in dat gebied *uitsluitend* werkzaam zijn geweest ‘in het kader van de nieuwsgaring’. Voor de hulpverleners geldt dat zij *uitsluitend* werkzaam moeten zijn voor een “onpartijdige humanitaire organisatie” zoals het Rode Kruis.

De inhoud wordt (mede) bepaald door de inhoud van dit begrip uit de Verdragen van Genève. Uit de toelichting blijkt duidelijk dat het criterium *uitsluitend* bepaalt of een betrokkene wel of geen beroep toekomt op deze strafuitsluitingsgrond.

Wetsvoorstel 35 125 voorziet (en blijft ook na deze wetswijziging voorzien) in een toestemmingsprocedure, die aanvankelijk noodzakelijk werd geacht, omdat de beroepen van journalist/publicist en humanitair hulpverlener niet beschermd en wettelijk ingekaderd zijn, anders dan bijvoorbeeld de beroepen van artsen en advocaten. De voorgestelde toestemmingsprocedure stuitte echter breed op principiële bezwaren, ook na aanvaarding van enkele amendementen die aan bezwaren van de zijde van de genoemde beroepsgroepen tegemoet kwamen. Die bezwaren zien op de beginselen van neutraliteit en onafhankelijkheid. Daarbij komt dat de veiligheid van hulpverleners en journalisten op het spel kan komen te staan, omdat door een verleende toestemming bij derden – onder wie de “gezagsdragers” en/of strijders in een dergelijk gebied – de indruk kan ontstaan dat de betrokken hulpverleners of journalisten opereren onder toezicht en controle van de Nederlandse overheid, met als gevolg aantasting van de neutraliteit, althans de schijn van een dergelijke aantasting.

Advies

De WeCo meent dat dit voorstel steun verdient uit een oogpunt van het waarborgen van de beginselen van onafhankelijkheid en neutraliteit voor journalisten en hulpverleners, mede door de in de toelichting op dit aanvullend voorstel vermelde juridische aanknopingspunten in nationaal, internationaal recht en andere jurisdicties. Volgens de WeCo kan de voorgestelde strafuitsluitingsgrond bijdragen aan het waarborgen van de veiligheid van journalisten en hulpverleners als zij in de bedoelde gebieden aan het werk zijn. Tot slot kan de WeCo instemmen met het handhaven van de mogelijkheid om vooraf toestemming te vragen, als en voor zover de betrokken organisatie en/of persoon of personen behoefte zullen hebben aan extra rechtszekerheid voorafgaand aan een verblijf.

De Wetenschappelijke Commissie van de NVvR,

Prof. mr. Th. A. de Roos
voorzitter